

بررسی عوامل اجتماعی موثر بر قاچاق سوخت

مطالعه موردی: باغ شایگان مهاباد

دکتر مصطفی ازکیا^۱، یوسف راهنما^۲

چکیده

هدف از این تحقیق شناخت عوامل اجتماعی موثر بر قاچاق سوخت مطالعه موردی در منطقه باغ شایگان مهاباد است. این تحقیق به شیوه مشاهده مشارکتی و پیمایش انجام گرفته جامعه آماری ما باغ شایگان مهاباد با جمعیت ۲۵۵۶۰ می باشد و نمونه مورد مطالعه ۲۵۹ نفر می باشد در این تحقیق که با استفاده از دو روش مشاهده مشارکتی با چارچوب توسعه نابرابر سمیر امین و با تکنیک Focus Group بوده و دیگر روش پیمایش، که از تکنیک پرسشنامه ای نیمه ساختارمند با مصاحبه انجام گرفته است. با اثبات نابرابری و محرومیت باغ شایگان از سه فرضیه عوامل ساختاری دو فرضیه تأیید گردیده و از پنج فرضیه هر پنج فرضیه تأیید گردیده و در نتیجه بیکاری و محرومیت از عوامل ساختاری موثر بوده و شورش و تعارضات و اعتصابات از پیامد های قاچاق سوخت تأیید گردیده و از پیامد قاچاق سوخت می باشند.

واژگان کلیدی: محرومیت منطقه، شورش، قاچاق سوخت، افزایش تعارضات بین مردم و دولت، عدم فرصت های برابر، بیکاری، اعتصابات.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۸۸/۶/۲۵

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۸۸/۵/۲۰

۱-استاد گروه جامعه شناسی دانشگاه تهران (نویسنده مسئول) Mostafa_azkia@Yahoo.Com

۲-کارشناس ارشد جامعه شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات Rahnama.Yusef@Gmail.com

مقدمه و طرح مسئله

یکی از انواع پر اهمیت قاچاق، قاچاق سوخت می باشد پدیده قاچاق سوخت قاچاق سرمایه ملی و خروج آن از کشور و هرز رفتن توان اقتصادی و سوبسیدهای دولت برای ماده حیاتی توسعه که تولید، صنعت و خدمات جامعه توسط این انرژی به حرکت در می آید و باعث کندی توسعه کشور از لحاظ اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، جمعیتی و جغرافیایی شود و ناموزونی آن گردد.

باغ شایگان منطقه ای در جنوب شهرستان مهاباد است و جز ناحیه شش شهرداری شهرستان مهاباد بوده و شهرستان مهاباد در جنوب استان آذربایجان غربی میباشد و عدم وجود سوخت کافی در منطقه و شهرستان مهاباد باعث گرانی حمل و نقل عمومی و ماشینهای باری و بالطبع مواد غذایی در منطقه شهرستان مهاباد گشته است. واحد های تولیدی محدود خصوصی که در حد متوسط به پایین فعالیت می کردند اجناس خود را به دلیل کمبود انرژی و سوخت واحدهای تولیدی و خدماتی خود، با چندین برابر قیمت عرضه بازار کرده و مردم منطقه هم مجبوراً همراه موج گرانیها گشتند بطوریکه آنها نیز در شغل و کسب و کار خود اجناس و خدمات خود را گرانتر کردند و فشار عاملهای بیرونی شامل تحریمهایی که غرب بر مواد سوختی و دیگر ارتباطات پولی و مالی و بانکی بستر را مهیاتر کردند تا افراد منطقه به سوی قاچاق سوخت و بی سامانی اقتصادی روی آورند.

تبعیض در استخدام اندک شهروندان مهابادی مدرک دار یا بدون مدرک دانشگاهی در ادارات و شغلای دولتی از دیگر دلایل گسترش این پدیده قاچاق سوخت گشته است. عدم استخدام و کار مناسب باعث اشتغال در همان شغلای محلی و بومی شده است از لحاظ تجاری و صنعتی شهرستان مهاباد به شهری در حاشیه و بسته و دور از امکانات می باشد که این خود مؤید این مشکل و مساله است.

علل و عوامل ایجاد روابط اجتماعی نا عادلانه و نا برابر و عوارض نا مناسبی که بر « ماهیت » و « کارکرد ساختاری » عناصر متشکله جامعه انسانی گذاشته است متاثر از عوامل بیرونی بود و خود نیز بر عامل بیرونی تاثیر می گذارد (سیف الهی، ۱۳۸۱، ص ۶۱).

بررسی عوامل اجتماعی موثر بر قاچاق سوخت مطالعه موردی: باغ شایگان مهاباد.....۳۷

باغ شایگان مهاباد از لحاظ اقتصادی فقیر نشین و از لحاظ فرهنگی هم در سطح پایین قرار دارد بیشتر تعصب و خویشاوندی حاکم است یعنی اگر به هردلیل یکی از افراد منطقه باغ شایگان بانیروی انتظامی در حال درگیری باشد از افراد منطقه خود دفاع می کنند.

این محلات برای مخفی شدن و گمنام زیستن برخی افراد بسیار مناسب است ساکنان این مناطق را کارگران مهاجروافرادی که فعالیت غیرقانونی می کنند اغلب تشکیل میدهد(فرجاد،۱۳۸۲،ص۱۸۳). نبود اقتصاد کشاورزی در روستاهای جنوب شهرستان مهاباد پایه ای ضعیف از زندگی اقتصادی و اجتماعی را در قسمت پایین شهر مهاباد به وجود آورده است.بیشتر مهاجرتهای روستاهای جنوب شهرستان مهاباد که به دلیل نبود زیر ساخت کشاورزی مثل کانال کشی آب ، آبرسانی و آبیاری میکانیزه ، اصلاح اراضی و زمین های مسطح و می باشد بر این منطقه باغ شایگان صورت می گیرد که در گسترش توسعه ناموزون و نابرابر نظام اجتماعی موثر است. هیچ انسانی متخلف ، مجرم و نابهنجار به دنیا نمی آید ، شرایط نابرابر اجتماعی - اقتصادی باعث فساد و نابهنجاری و انحرافات می شود(همان،ص۱۹۷).

خانه های مسکونی مناطق حاشیه نشین درمقایسه با سایر مناطق شهری فرسوده اند وزیربنای خاک و مصالح بکاررفته در آن نامطلوب و ناقص می باشد.

افراد منطقه باغ شایگان بیشتر از روستاهای جنوب شهرستان(روستا های من گوریاتی) می باشند. زمین کشاورزی این روستاها دیم بوده و به دلیل کشاورزی سنتی و کمبود بارش و زمین های نامسطح جمعیت جوان این روستاها به شهر مهاجرت کرده و به دلیل ضعف اقتصادی ومادی در حاشیه شهر نزدیک به روستاهای خودشان یعنی منطقه باغ شایگان ساکن گشته و به دلیل کمبود نبود شغل قانونی در شهر رو به اشتغال های کاذب و پر خطر همچون قاچاق سوخت می کنند.

قاچاق باعث ایجاد تورم در جامعه ، فساد اداری و کارکنان اداری ، هرز رفتن منابع انرژی کشور ، تهی شدن منابع انرژی کشور ، از بین رفتن و خواب رفتن صنایع محدود داخلی ، توقف چرخه خدمات و صنعت و ناوگانهای حمل و نقل داخل شهری و برون شهری ، ایجاد گرانیهای لحظه ای و انواع ناهنجاریها می شود.و ارکان و عناصر بنیادین نظام اجتماعی را سست می کند .

هدف تحقیق

هدف این تحقیق دارای دو بخش، هدف اصلی و هدف فرعی می باشد. هدف اصلی آن شناخت عوامل اجتماعی - اقتصادی موثر بر قاچاق سوخت در ایران می باشد و اهداف فرعی این

۳۸.....پژوهش نامه علوم اجتماعی، سال دوم، شماره دوم، تابستان ۱۳۸۷

تحقیق، شناخت وضع موجود قاچاق سوخت در باغ شایگان شهرستان مهاباد از لحاظ ابعاد اجتماعی و اقتصادی، نابرابری منطقه ای جغرافیایی گروه های اجتماعی، بیکاری می باشد و ارائه راهکار جهت کاهش قاچاق سوخت در ایران می باشد.

مروری بر تحقیقات پیشین

پژوهشی که توسط محمد بخشی نژاد در سال ۱۳۸۱ تحت عنوان بررسی جرم شناختی پدیده قاچاق کالا در استان سیستان و بلوچستان انجام پذیرفته است که علل جغرافیایی و اجتماعی، فرهنگی و سیاستهای اقتصادی دولت و مسائل و مشکلات مدیریت و نقص قوانین و مقررات مربوطه به مبارزه قاچاق کالا را بررسی کرده کشاورزی و خشکسالی منطقه و بیکاری عامل مهم گرایش به قاچاق دانسته است.

پژوهشی که توسط رحمت الله علی فقی در سال ۱۳۸۴ تحت عنوان قاچاق مواد مخدر و آثار تبعی آن بر جامعه در ایران انجام گرفته است. یافته های این پژوهش بهترین و سریعترین راه حل برای ریشه کن کردن مواد مخدر و جلوگیری از قاچاق، جلوگیری از کشت گیاهان مخدر مانند خشخاش است.

پژوهشی که توسط زهره نوری حناقر در سال ۱۳۸۳ تحت عنوان بررسی راهکارهای هدفمند کردن یارانه های بنزین در بخش حمل و نقل انجام گرفته است. عامل قیمت بنزین در میان سایر سوختها بیشترین تاثیر را روی تورم خواهد داشت به عبارتی تغییر قیمت بنزین باعث ۴۴٪ افزایش سطح عمومی قیمتها خواهد شد به این ترتیب تنها پیامدی که حذف یارانه به دنبال دارد ایجاد تورم است.

پژوهشی که توسط بهناز اشتری در سال ۱۳۸۰ تحت عنوان جرم قاچاق زنان در اسناد و رویه های بین المللی انجام شده است که سوال اصلی تحقیق این می باشد که گسترش قاچاق زنان چه اندازه بوده و چرا با گسترش اسناد قانونی و تصویب قانون هنوز خلل قانونی وجود دارد. نتیجه این بوده است که قانون مبارزه با قاچاق زنان هنوز کاستی داشته و ناقص هستند راهکارهای ارائه شده در سطح ملی و بین المللی بوده است. وضع قوانین مناسب و کارآمد داخلی که جرم را با مجازات سنگین جواب داده و انجام تدابیر پیش گیرانه و ارائه فرصت های اقتصادی و قربانیان و در حوزه قوانین کشورهای بین الملل در جهت تصویب قانون های کامل و انجام تعهدات می باشد.

امیر عبدالمحمدی پژوهشی تحت عنوان مطالعه و بررسی عوامل اجتماعی موثر بر قاچاق کالا در ایران مطالعه موردی شهر تهران انجام داده و فرضیه تاثیر توسعه ناموزون نظام اجتماعی بر تکرار اقدام قاچاقچیان در امر قاچاق کالا تایید شده و راهکارهای ایشان عبارتند از: مسئولین به شعارهای عدالت طلبانه عمل کرده، مراجع مذهبی بر روی حرمت اقدام به قاچاق تاکید کنند و آن را مغایر با ارزش دینی معرفی کنند و راه قناعت و ساده زیستی توسط رهبران فکری و مذهبی ترویج شود مجازات ها از قسمت های مالی به حیثیتی و اجتماعی کشیده شود.

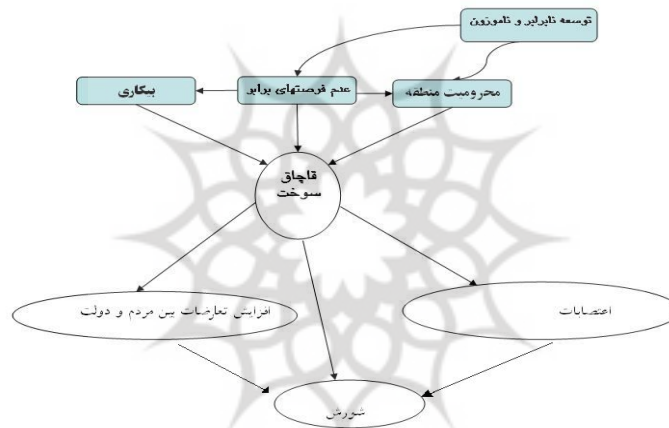
البته از لحاظ متفاوت بودن کار محقق و این پژوهش که در مورد قاچاق سوخت انجام گرفته با دیگر پیشینه هایی که اشاره شده می توان به عناوین زیر اشاره کرد در واقع موضوع این پژوهش یعنی قاچاق سوخت از لحاظ عوامل ایجاد و زیر ساختی که منجر به قاچاق سوخت یا ازدیاد این مسئله در جامعه، مورد پژوهش و بررسی قرار داده و همچنین آسیب های پیامدی را که بعد از ایجاد مسئله و تداوم مسئله ایجاد و ازدیاد خواهند گشت مورد بررسی قرار داده که در کارهای پژوهشی و مطالعات پیشینه ذکر شده چنین نبوده در این پژوهش به آسیب های تاثیر گذار اجتماعی بطور روشن و واضح پرداخته شده، به گونه ای که استفاده کننده گان و مطالعه کنندگان از این پژوهش تأثیرات عواملی و پیامدی را به وضوح درک خواهند کرد.

چارچوب نظری تحقیق

در طرح تحقیق فوق چارچوب نظری آن برگرفته شده از دیدگاه توسعه نابرابر که بر این اساس میباشد که علل آسیب ها و ناهنجاریها ی موجود جامعه ریشه در ساختارهای جامعه دارد. که این ساختار ها بر بنیان مناسبات و روابط حاکم بر جامعه میباشد. در این مناسبات و روابط موجود طبق دیدگاه توسعه نابرابر جامعه به قطب کانون و پیرامون تقسیم گشته که قطب مرکزی یا کانون با انحصار تکنولوژیک و کنترل مالی و انحصارات به منابع طبیعی و سلاح ها و رسانه ها و روابط مناسبات و منابع را در اختیار خود قرار می دهد و از آن بهره مند میشود و قطب پیرامون از بسیاری از منابع و امکانات موجود در جامعه بی بهره میشوند. این اکثریت پیرامون ناشی از رشد نابرابر و تقسیم ناعادلانه کار، روز بروز فقیر تر و محرومتر میشود و خود این زمینه ساز بسیاری از کجروی ها و معضلات اجتماعی می گردد از جمله می توان به روی آوردن افراد قطب پیرامون و محروم به سوی قاچاق سوخت اشاره نمود. تا بتوانند از راه در آمد آن نیاز های اقتصادی اجتماعی خویش را فراهم کنند.

دیدگاه دیگر نظریه ساخت اجتماعی آنومی مرتن میباشد. باتوجه به این دیدگاه محرومیت در رسیدن به اهداف ویا وسایل دستیابی به آن باعث ایجاد سرخوردگی وایجاد تعارض گشته ووقتی افراد جامعه بین اهداف ضابطه ها ووسایل نهادی یا امکانات دست نمی یابند. مناسباتی که در آن افراد جامعه به امکانات، اهداف دست پیدا نکنند باعث میشود تعهد افراد نسبت به جامعه سست شده افراد دست به رفتار انحرافی میزنند که یکی از پیامد های انحرافات و بی هنجاری شورش میباشد. و با درگیری با نیروی های امنیتی میخوانند نظم جدیدی را در جهت منافع بیشتر خود ترتیب دهند.

دیاگرام علی

سوال های تحقیق

- آیا شورش از پیامدهای قاجاق سوخت است؟
- آیا افزایش تعارضات بین دولت و مردم از پیامد های قاجاق سوخت است؟
- آیا اعتصابات از پیامد های قاجاق سوخت است؟
- آیا شورش از پیامدهای افزایش تعارضات بین مردم و دولت است؟
- آیا شورش از پیامد های اعتصابات است؟

فرضیه های تحقیق

- بین بیکاری و قاجاق سوخت رابطه وجود دارد.
- بین و فرصتهای برابر و قاجاق سوخت رابطه وجود دارد.
- بین محرومیت منطقه و گسترش قاجاق سوخت رابطه وجود دارد.

تعریف مفاهیم

قاچاق سوخت [۱]: قاچاق کالا یا تجارت زیر زمینی به نقل و انتقال کالا بدون پرداخت عوارض گمرکی و سود بازرگانی، که در این مسئله قاچاق سوخت مد نظر می باشد (محمدی، ۱۳۸۰).

شورش: مقصود از شورش، عملی است فردی یا دست جمعی بر علیه دولت یا بخشی یا از قوای دولتی در داخل مرزهای جغرافیای کشوری انجام می دهد.

رشد شتابان هدف ها و محدودیت راه ها موجب ضعف تعهد نسبت به وسایل نهادی و هدف ها می شود و بی هنجاری و شورش روی می دهد (سلیمی، ۱۳۸۵، ص ۳۲۹).

اعتصابات: یکی از دلایل بی هنجاری در جامعه محدودیت در رسیدن به اهداف پذیرفته شده فرهنگی یا وسایل دست یابی به آنها یا هردوی آنها می باشد وقتی دسترسی به ابزار مشروع نباشد تحت فشار جامعه، افراد دست به ابزار نامشروع خواهند برد (صدیق سروستانی، ۱۳۸۳، ص ۱۲).

تعارضات: در فرهنگ لغت فارسی به معنای معترض و مزاحم یکدیگر شدن، با هم اختلاف داشتن معنی شده است. رایینز تعارض را فرایندی تعریف میکند در آن شخص الف به طور عمد می کوشد تا به گونه ای باز دارنده سبب ناکامی شخص دیگری در رسیدن به اهدافش گردد. در این تعریف مفاهیم آگاهی [۲]، مخالفت [۳]، کم یابی [۴]، و بازدارندگی [۵] نشان دهنده ای ماهیت تعارض هستند.

هنگامی مسائل مشروع بطور برابر در اختیار همه قرار نگیرد و این امر باعث بروز ناکامی و احساس سرخوردگی در میان افراد شود رفتار انحرافی بروز می کند در حقیقت ناکلامی میان اهداف، زابطه ها و امکانات باعث می شود تعهد اجتماعی در قبال هدف ها یا وسایل نهادی جامعه سست شده و شرایط تعارض و بی هنجاری ظاهر شود (محسنی، ۱۳۸۶، ص ۵۸).

فرصت های نابرابر: اولریش بک جامعه شناس آلمانی توزیع نابرابر فرصت های آموزشی و سرمایه اجتماعی و فرهنگی را فرصت های نابرابر تعریف کرده است.

نحوه توزیع واقعی امکانات، وسایل و فرصت ها برای دست یابی به اهداف فرهنگی، هنگامی وسایل مشروع آن در اختیار همه قرار نگیرد فرصت های نابرابر خواهد بود (محسنی، منوچهر، ۱۳۸۶، ص ۵۸).

محرومیت منطقه: مشخصات بارز این زیر طبقات حاشیه نشین بودن آنها است. این گروه ها یا جذب نهاد های جا افتاده نشده اند یا این که در شرایط نابرابر با آنها رابط نا عادلانه برقرار شده

است. خانه های مسکونی این مناطق در مقایسه با سایر مناطق شهری فرسوده اند زیرا زیر بنای کم زمین و مصالح به کار رفته در آن نامطلوب است (احمدی، ۱۳۸۴، ص ۱۸۵).

بیکاری: بیکاری یعنی نداشتن درآمد برای فرد و خانواده اش و انتخاب ها، فرصت ها و حفظ زندگی فرد به خطر می افتد و واکنش های فرد جدا از اختلال روانی و واکنش های تخریبی فردی و اجتماعی است و می توان گفت بیکاری مولد جرم است در واقع هرگاه بیکاران به دنبال رفع نیازهای خود و خانواده شان بوده اند جرم افزایش پیدا کرده و بیکاری دائمی و پذیرش آن از سوی افراد جامعه موجب سازگاری و جرم و جنایت و جافتادن آن به عنوان عمل واکنش خواهد بود (راینگتن، ۱۳۸۳، ص ۱۹۶).

روش تحقیق

برای بررسی علل روی آوردن مردم باغ شایگان به این جرم از تئوری توسعه نابرابر استفاده کردیم. که با روش مشاهده مشارکتی و تکنیک Focus Group می باشد.

اما برای بررسی ویژگی های اقتصادی - اجتماعی بزهکاران از روش پیمایش همراه با مصاحبه نیمه ساختارمند و انتقال دادهای مرتبط با فرضیات تحقیق استفاده شده است. به گونه ای اطلاعات مورد نیاز از قاچاقچیان سوخت به صورت نیمه ساختارمند جمع آوری و سپس این اطلاعات در یک فرم پرسش نامه ای که از قبل تنظیم شده بود انتقال داده شد و این دادهها برای تجزیه و تحلیل به کامپیوتر وارد کرده و با نرم افزار Spss مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و تکنیک ما در روش پیمایش پرسش نامه میباشد.

بر اساس سرشماری صورت گرفته در بهار ۱۳۸۶ جمعیت کل شهر مهاباد ۱۵۲۱۷۰ میباشد و ناحیه ۶ مهاباد که به عنوان جامعه آماری این تحقیق باغ شایگان مد نظر می باشد، ۲۵،۵۶۰ نفر جمعیت دارد (پویا نقش شهر و بنا، ۱۳۸۶، جلد ۱، ص ۲۹).

داده های جمع آوری شده پس از کد گذاری وارد رایانه شده تا کار استخراج اطلاعات شروع شده در این کار از نرم افزار SPSS استفاده شده است. دو دسته آمار توصیفی و استنباطی جهت تجزیه و تحلیل داده ها استفاده شده است. آمار توصیفی شامل فراوانی ها و نمودار ها و آمار استنباطی شامل آزمون تحلیل واریانس و ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است.

جهت اعتبار و پایایی FocusGroup تحقیق، مجری طرح باید گزارش نهایی را برای افراد مشارکت کننده در گروه متمرکز ارسال کند و به وسیله آنها ارزیابی کند. و آنها تصدیق کنند

بررسی عوامل اجتماعی موثر بر قاچاق سوخت مطالعه موردی: باغ شایگان مهاباد.....۴۳

که گزارش مذکور دربرگیرنده اطلاعات آنها در گروه متمرکز و مصاحبه ها بوده است (احمدی، حبیب، ۱۳۸۴، ص ۱۱۷). از طریق مشاوره با اساتید، متخصصین به صورت اعتبار صوری به دست آمد. به این صورت که ابتدا پرسشنامه تحقیق برای تدوین و سپس به افراد متخصص مذکور ارائه گردید. با استفاده از روش آلفای کرونباخ با پیش آزمون که بر روی ۳۰ نفر از جامعه آماری به صورت تصادفی اجرا شده است به دست آمده است لازم به ذکر است که روایی پرسشنامه برای ۰/۸ به دست آمد که حاکی از روایی بالای پرسشنامه می باشد...

یافته های تحقیق

محقق بعد از گرد آوری داده ها با استفاده از نرم افزار SPSS به تجزیه و تحلیل داده ها پرداخته است بعلاوه در زمینه عوامل قاچاق سوخت تقسیم بندی هایی مبتنی بر عوامل ایجاد و زمینه ای و عوامل پیامدی صورت گرفته است. باید گفت که در این عوامل فوق ذکر تنها متغیر های سن و وضعیت تأهل فاقد رابطه معنی دار با قاچاق سوخت بوده اند که بر این اساس می توان اضافه کرد که قاچاق سوخت در منطقه مورد تحقیق عمومی بوده و در همه سنین و در بین افراد با وضعیت تأهل متفاوت یکسان صورت می گردد. به علاوه معنی داری بر اساس روابط بین متغیر ها به این ترتیب می باشد. تحصیلات، محرومیت منطقه، شورش، بیکاری و طبقه. تجزیه و تحلیل یافته ها به دو صورت توصیفی و استنباطی انجام گرفته و در ادامه نتایج آورده می شود.

جدول شماره (۱) مقایسه واریانس در رابطه با قاچاق سوخت

نام متغیر	درجه آزادی	مقدار F	سطح معنی داری
بیکاری	۴	۳/۸۹۰	۰/۰۴
محرومیت منطقه	۴	۴/۶۸۸	۰/۰۱
شورش	۴	۴/۱۶۲	۰/۰۳
پایگاه اقتصادی و اجتماعی	۲	۴/۲۸۴	۰/۰۱۵
تحصیلات	۷	۴/۰۸۶	۰/۰۰۰
سن	۳	۲/۱۹۰	۰/۰۹۰
تأهل	۳	۰/۶۵۳	۰/۵۸۲

در بررسی فرضیات این مقاله از طریق ضریبی همبستگی اسپیرمن و مقایسه واریانس انجام گرفته است. متغیر قاچاق سوخت در قسمت عامل ایجاد از دیاگرام متغیر وابسته و در قسمت پیامدی

مستقل می باشد نتایج جدول شماره (۱) نشان می دهد که فرضیات مربوط به احتمال و جود رابطه معنی دار بین بیکاری، محرومیت منطقه به عنوان عامل ایجاد و متغیر مستقل و شورش به عنوان عامل پیامدی و متغیر وابسته را تأیید کرده اند و همچنین نتایج نشان می دهد متغیرهای زمینه ای تأهل و سن معنی دار نمی باشند و متغیر زمینه ای تحصیلات و پایگاه اقتصادی - اجتماعی معنی دار می باشد به گونه ای که هرچه تحصیلات بالا تر رود و شغل قانونی جهت اشتغال در منطقه وجود نداشته باشد قاچاق سوخت همراه با تحصیلات افزایش می یابد و در پایگاه اقتصادی - اجتماعی پائین و بالا به دلیل نبود شغل قانونی در منطقه دست به خرده فروشی و عمده فروشی می زنند. هر مقدار شغل قانونی و کافی در منطقه کمتر، قاچاق سوخت بیشتر خواهد بود و همچنین با توجه به نتایج بدست آمده جنسیت زن یا مرد بودن رابطه معناداری با قاچاق سوخت افراد منطقه داشته به گونه ای که به علت فقر و محرومیت زنان بیشتر ترغیب کننده بیشتر مردان هستند. همچنین با تأیید تأثیر پیامدی قاچاق در شورش که معنی داری آن $0/003$ بدست آمده نتیجه گرفته می شود که همراه با افزایش قاچاق سوخت امکان وقوع شورش بیشتر گشته که تأثیرات درگیری های شغلی این مسئله و جریمه ها و تصادفات و از بین رفتن گرداندگی (Moderating) خود در این عامل تشدید کننده هستند.

جدول شماره (۲) ضریب همبستگی پیرسون در رابطه با قاچاق سوخت.

نام متغیر	ضریب پیوستگی پیرسون	سطح معنی داری	تعداد نمونه
عدم فرصت های برابر	-۰/۰۳۰	۰/۶۲۹	۲۶۷
اعتصابات	۰/۱۵۸	۰/۰۱۱	۲۶۰
تعارضات	۰/۲۲۹	۰/۰۰۰	۲۶۰
افزایش تعارضات و شورش	۰/۳۱۱	۰/۰۰۰	۲۶۰
اعتصابات و شورش	۰/۴۲۸	۰/۰۰۰	۲۶۰

در جدول شماره (۲) که نمایانگر رابطه ضریب همبستگی پیرسون با قاچاق سوخت را بررسی و سنجش کردیم متغیر اعتصابات و افزایش تعارضات بین مردم و دولت از عامل های پیامدی معنی دار بوده و ارتباط بین افزایش تعارضات بین دولت و مردم و شورش و همچنین اعتصابات و شورش معنی دار بوده ولی متغیر عدم فرصت های برابر از عامل ایجاد معنی دار نمی باشد. نتایج نشان می دهد که فرضیات پیامدی مربوط به ارتباط بین افزایش تعارضات و شورش و اعتصابات و شورش تأیید گردیده و فرضیه مربوط به احتمال معنی داری بین عدم فرصت های برابر با قاچاق

سوخت از عامل های ایجادى رد گردیده است و این نشانگر آن است که گروه های پاسخگو بعلت وجود شغل قاپاق فرصت های برابر را یکسان دانسته و آن را شغل قانونی و حقی برای خود دانسته اند. ایجاد اعتصابات با قاچاق سوخت که ناشی از وضع اقتصادی - اجتماعی افراد منطقه باغ شایگان که اعتراض به وضع اشتغال موجود می باشد. با افزایش قاچاق سوخت تعارضات بین مردم و دولت رو به افزایش کرده ، درگیری های شغلی ناشی از شغل قاچاق سوخت، عدم امنیت جانی و مالی رو به افزایش می کند. با انجام اعتصابات ، شورش نیز افزایش داشته، نبود امنیت شغلی ، نبود امکانات ، با نتیجه نگرفتن از اعتصابات و اهداف خود دست به شورش می زنند. با افزایش تعارضات بین افراد باغ شایگان و دولت شورش به وقوع می پیوندد . درگیری های شغلی ، وضعیت بد اقتصادی و کاری باعث افزایش تعارض مردم با دولت و ایجاد حس تغییر زندگی و عدم وجود امکان آن به ناچار دست به شورش می زنند.

نتیجه گیری

در این مقاله افزایش گرایش قاچاق سوخت در منطقه باغ شایگان مورد توجه قرار گرفت سه فرضیه که جهت بررسی عوامل ایجادى و پنج فرضیه جهت بررسی عوامل پیامدى مسئله ارائه گردید از بین متغیر های مستقل عوامل ایجادى دو فرضیه مربوط به بیکارى و محرومیت منطقه با قاچاق سوخت رابطه معنی داری داشته و یکی از فرضیه های عامل ایجادى، عدم فرصت های برابر رد گردید . متغیر های عامل ایجادى، بیکارى، محرومیت منطقه، عدم فرصت های برابر می باشند و متغیر های عوامل پیامدى اعتصابات و افزایش تعارضات بین مردم و دولت و شورش می باشد . فرضیه های مربوط به عوامل پیامدى هر پنج فرضیه معنی دار بوده، افراد باغ شایگان به علت نبود شغل در منطقه شان اقدام به قاچاق سوخت کرده و بیکارى تأثیرات خود را در این منطقه بدین گونه نشان داده است. درک برابر دانستن فرصت ها در منطقه بعلت وجود شغل قاچاق که به علت ضعف آگاهی جمعی افراد منطقه، با معنی داری کم تأثیر خود را کمتر نشان داده است. نبود مراکز صنعتی در منطقه باغ شایگان عاملی جهت گرایش به قاچاق سوخت بوده است . وضع نامطلوب اقتصادی در منطقه باغ شایگان اعتصابات را در منطقه شدت داده که به گونه ای به نبود مدیریت و وضعیت اشتغال بر می گردد. بستر های حوزه اجتماعی - اقتصادی نامطلوب در نهایت تأثیرات قاچاق سوخت را بر اعتصابات نشان می دهد. افزایش قاچاق سوخت ، افزایش تعارضات بین مردم و دولت را در بر داشته ، درگیری های شغلی، عدم امنیت جانی در افزایش تعارضات بین مردم و

دولت و تأثیر گذاری آن کاملاً مشهود است. با انجام اعتصابات در منطقه و عدم کسب نتیجه مطلوب و عدم دست یابی اهداف افراد منطقه دشت به شورش می زنند تا تغییرات مطلوب در اوضاع زندگی خود را ایجاد کنند. درگیری های دولت و مردم و ایجاد تضاد منافع در بین دولت و مردم و جدایی دولت و مردم و عواقب ناشی از شغل قاچاق از جمله جریمه، زندان که مدیریت زندگی و شغلی را از افراد باغ شایگان گرفته که خود باعث میل به سوی شورش و رهایی از وضع موجودشان می باشد با افزایش تعارضات دولت و مردم تأثیر آن بر شورش مردم منطقه کاملاً واضح بوده است.

پایگاه اقتصادی - اجتماعی نشان دهنده خرده فروشی و عمده فروشی در منطقه بوده که در پایگاه اقتصادی پائین و بالا موجود بوده که به علت نبود شغل قانونی در منطقه می باشد و همچنین با افزایش تحصیلات رشد قاچاق افزایش پیدا کرده که این نشان دهنده نبود شغل کافی برای فازغ تحصیلان می باشد. معنی دار نبودن متغیر های سن و تأهل نشان دهنده عدم وجود سن خاصی برای شروع قاچاق در منطقه و همچنین عدم تعهد با متأهل شدن افراد باغ شایگان در مورد انجام ندادن شغل قاچاق می باشد که این خود نبود شغل قانونی را هم برای مجردین و هم برای متأهلین را می رساند.

پیشنهاد های تحقیق

با اشتغال افراد باغ شایگان در شرکت های تهیه و توزیع سوخت می توان در یک سازمان ایجاد خرید سوخت چند کشور همسایه باشد که در منطقه مرزی باغ شایگان مشغول به کار شوند.

ایجاد کارخانه های تبدیل سوخت و قطعات تبدیلی آن و دستگاه های جایگاه های سوخت رسانی CNG در باغ شایگان با بکارگیری اهالی منطقه باغ شایگان جهت جایگزینی از سوخت گاز به بنزین.

جهت کاهش احتمال ایجاد شورش می توان اشتغال زایی در مناطق پیرامونی افزایش داد. سطوح مدیریت اداری، اقتصادی و اجتماعی و انتظامی به ساکنان بومی منطقه واگذار کرد.

جهت کاهش افزایش تعارضات بین مردم و دولت، ایجاد اشتغال قانونی و همچنین بومی سازی مدیریت انتظامی استفاده شود.

بررسی عوامل اجتماعی موثر بر قاچاق سوخت مطالعه موردی: باغ شایگان مهاباد.....۴۷

با تنفیض مدیریت منطقه به اهالی منطقه مورد مطالعه می توان از میزان تعارضات و شورش ها کاست و با احداث کارخانه های شیر و لبنیات در پائین دست و اشتغال افراد باغ شایگان در کارخانه جات در جهت رفع بیکاری و تعارضات گام برداشت.

با دانستن اینکه بیشتر افراد منطقه باغ شایگان دارای خودرو های حمل و نقل سبک باری می باشند با ایجاد منطقه صادراتی در باغ شایگان و استفاده از افراد باغ شایگان در جهت حمل و نقل کالا های صادراتی به شارژ مالی منطقه و افراد باغ شایگان کمک کرده و در جهت رفع محرومیت اقدام کرد.

پی نوشت ها

1-Fuell Contrabanding
2-Perception ()
3-Opposition

4-Scarcity
5-Blockage

منابع

- احمدی، حبیب (۱۳۸۴). *جامعه شناسی انحرافات*. تهران: سمت ،
- ازکیا، مصطفی آستانه و؛ دربان، علیرضا (۱۳۸۲). *روشهای کاربردی تحقیق*. تهران: کیهان ،
- استر برگ ، کریستین جی (۱۳۸۲). *روش های تحقیق کیفی در علوم اجتماعی*. ترجمه احمد احمد پور و علی شمعی. یزد: دانشگاه یزد ،
- بیکر، ترزال (۱۳۷۷). *نحوه انجام تحقیقات اجتماعی*. ترجمه هوشنگ ناییبی. تهران: روش ،
- رایبگتن، ارل و؛ واینبرگ، مارتین (۱۳۸۳). *رویکرد های نظری هفتگانه در بررسی مسائل اجتماعی*. رحمت الله صدیق سروستانی. تهران: موسسه انتشارات دانشگاه تهران ،
- سلیبی، علی و؛ داوری، محمد (۱۳۸۵). *جامعه شناسی کجروی*. قم: حوزه و دانشگاه ،
- سیف اللهی، سیف الله (۱۳۸۱). *جامعه شناسی مسائل اجتماعی ایران*. مجموعه مقالات و نظرها، پژوهشکده جامع پژوهان سینا. تهران
- صدیق سروستانی، رحمت الله (۱۳۸۳). *رویکرد جامعه شناسی*. تهران: اینتا ،
- عبدالمحمدی، امیر (۱۳۸۴). "مطالعه و بررسی عوامل اجتماعی موثر بر قاچاق کالا در ایران (مطالعه موردی: قاچاقچیان شهر تهران)"، پایان نامه کارشناسی ارشد، علوم و تحقیقات .
- فرجاد، محمد حسین (۱۳۸۲). *بررسی مسائل اجتماعی ایران فساد اداری اعتیاد وطلاق*. تهران: اساطیر ،
- مارشال، کاترین، راس من ، گرچن ب (۱۳۷۷). *روش تحقیق کیفی*. ترجمه علی پارسائیان و سید محمد اعرابی. تهران : پژوهش فرهنگی ،
- محسنی، منوچهر (۱۳۸۶). *جامعه شناسی انحرافات اجتماعی*. تهران: طئوری ،

۴۸.....پژوهش نامه علوم اجتماعی، سال دوم، شماره دوم، تابستان ۱۳۸۷

هیز، باب ی (۱۳۸۱). اندازه گیری رضایت خاطره مصرف کننده (طراحی و تنظیم پرسشنامه). ترجمه نسرين جزینی
تهران: سازمان مدیریت صنعتی،

<http://www.Think.iran-amrooz.net>
<http://www.Sovehelm.net/forum/index>
<Http://salamatiblog.co>

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی